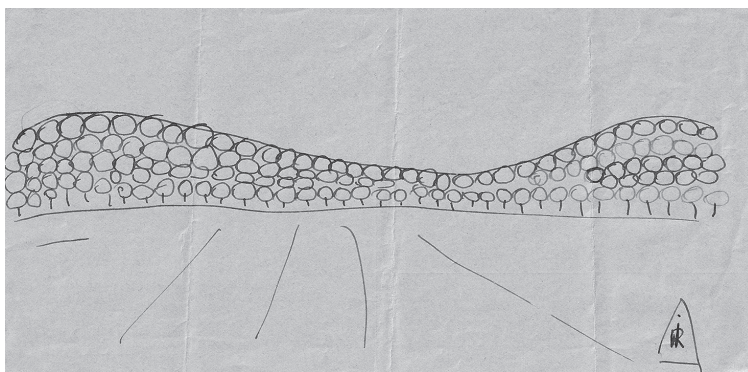

KRATKE UVODNE NAPOMENE I KOMENTARI
UZ KORESPONDENCIJU IVANA RABUZINA I
MIĆE BAŠIČEVIĆA

Vladimir Crnković, Zagreb

Bašičević nije ostavio ni jedan relevantan kritički zapis o Rabuzinovu stvaralaštvu, niti bilo kakva javno objavljena svjedočanstva o njihovom odnosu i suradnji od kraja pedesetih do sredine šezdesetih godina, dakle iz razdoblja dok su intenzivno surađivali, pa sam to opisao i o tome ukratko raspravljao u studiji o umjetnikovim crtežima.¹ I dok me je Rabuzin bio potanko i podrobno informirao i upoznao s time, od Bašičevića, iako smo bili bliski, nisam o tome dobio zapravo nikada nikakve konkretne podatke. Međutim, zahvaljujući dijelu njegove ostavštine, koju sam dobio od njegove supruge Zdravke nekoliko godina prije nego što nas je napustila (2017), među tim materijalima bijaše i jedan najlonski fascikl u kojem je bilo devet Rabuzinovih pisama i jedna dopisnica Bašičeviću, jedna razglednica s novogodišnjim pozdravima te jedna potvrda o primitku bankovnog čeka. Sve je to bilo napisano umjetnikovom rukom i plavom tintom, dopisnica

Ivan Rabuzin,
Dugi brijeg, 1960.

crnom tintom, a zadnje je pismo bilo napisano kemijskom olovkom. Tu su bile priložene i kopije četiriju Bašičevićevih pisama umjetniku, koja su bila napisana pisaćim strojem. Osim prvog, ni jedno od tih pisama nije bilo potpisano niti su pojedine krivo ili nepotpuno napisane riječi bile naknadno ispravljene. Završno, tu bijaše i osam Rabuzinovih skica za slike koje su bile crtane olovkom te jedna smeđim tušem. Riječ je o skicama, grubim predlošcima za pojedine slike koje se mogu konkretno povezati s pojedinim umjetnikovim platnima ili crtežima.²

Sva ta građa, osim zadnjeg Rabuzinova pisma iz 1974, nastala je od 1959. do 1963. godine, dakle u vrijeme njihove najintenzivnije suradnje. Time se zorno potvrđuje ne samo ono što mi je sâm umjetnik sve ispričao o njegovoj suradnji s Bašičevićem, nego i mnogo toga što sam tek naslućivao ili do sada nisam uopće znao. Naravno, o svemu će se tomu moći potpunije zaključivati pošto se istraži i Rabuzinova osobna arhiva, o kojoj se on vrlo brižno brinuo i koju je imao, koliko se sjećam, kronološki, po godinama sređenu. No hoće li se netko, kada i kako, baviti proučavanjem te materije za sada je potpuno neizvjesno.

Već i ovaj nevelik materijal jasno demantira Putarovu tezu da je Rabuzin slikar koji je počeo slikati bez ikakva dodira s bilo kakvim ranijim iskustvima, kako se to slikarstvo rađa bez ikakve "neposredne tradicije", kako Rabuzinove "nevine forme" nemaju nikakvih predaka itd.³ Pritom se valja podsjetiti: ako je prvi poznati umjetnikov crtež datiran u 1944. godinu – bio je to jedan mali pejzaž rađen tintom koji smo reproducirali u autorovoj monografiji crteža⁴ – a da je Rabuzin počeo surađivati s Galerijom primitivne umjetnosti, što će reći s Bašičevićem, tek od ljeta 1958, dakle 14 godina kasnije, to znači da se između toga štošta događalo, iako bez nekih relevantnijih umjetničkih rezultata. No i o tome se mora raspravljati ako se želi doprijeti do istine o genezi Rabuzinova stvaralaštva.

Iz te korespondencije jasno proizlazi kako su Rabuzin i Bašičević bili uspostavili vrlo prisan odnos, da su bili mnogo povezaniji nego što je to do sada bilo poznato. Bio je to iskren odnos dvaju bića što se otkriva u više prigoda: slikar se povjeravao svom mentoru, tražio je od njega savjete, otvarao mu je svoju intimu, svoje emocije i svoje strepnje. S druge strane Bašičević ga je bodrio da nastavi slikati, hvalio je njegovu rješenja i tješio ga u trenucima kriza. Bio je to odnos građen očito na uzajamnu povjerenju i poštovanju.

Nadalje, otkrivamo kako je Bašičević bio i umjetnikov vrlo uspješan menadžer, koji se brinuo ne samo što i kako će autor slikati nego i gdje će izlagati te kako će što bolje plasirati svoje radove na tržište umjetnina. O tom i takvu njihovu poslovnom aranžmanu nije bilo do sada zapravo nikakvih konkretnih spoznaja. Ova korespondencija otkriva također kako je upravo taj kritičar i muzealac pripomogao da se Rabuzin odlučio profesionalizirati kao slikar, iako Bašičević u jednom pismu umjetniku decidirano iznosi negativno mišljenje u vezi s odlukom

da se slikari naive profesionalno bave umjetnošću. Tu je očito bio u krivu, i čudno je što je nešto takvo uopće napisao, osobito ako se prisjetimo njegove iznimno uspješne i dugovječne suradnje s Ivanom Generalićem – profesionalnim umjetnikom koji je cijeli život proživio u provinciji, uglavnom na selu, i izvan kulturnih centara, što ga nije međutim priječilo da stvara vrhunsku umjetnost.

Najvažnije je shvatiti kako je upravo Mića Bašičević upućivao Rabuzina što i kako će slikati, koje motive i kakve teme birati i obrađivati, na čemu će insistirati; nadalje, kako će graditi kompozicije, kakve će formate platna ili papira koristiti, veće ili manje; kakav će kolorit upotrebljavati, kakav će biti odnos toplih i hladnih boja, kako će slikati akvarele itd. S obzirom na postignute rezultate, s pravom se može konstatirati kako je Bašičević bio umjetnikov idealan savjetnik i mentor.

*

Sva su ova pisma pomno pregledana i neznatno lektorski korigirana [lektorica: Maja Matković]. Sve što je mijenjano i nadopisivano stavili smo u uglate zgrade []. Neka smo nepotrebna ponavljanja, koja se pojavljuju u istom pismu, u istom pasusu ili čak u istoj rečenici, eliminirali. Bilo je i primjera da su u pojedinim riječima izostala neka slova, da su neka imena krivo napisana itd. – što smo sve dakako ispravljali. U nekoliko smo rečenica mijenjali i raspored riječi, kao što smo intervenirali i u pisanje interpunkcija, osobito zareza; primjenjivali smo načelno logičnu interpunkciju. Sve sam te zahvate radio po obrascu i na isti način kao što sam uredio brojne umjetnikove tekstove što smo ih objavili u Rabuzinovu *Zborniku* 1992. godine i koje je umjetnik osobno sve autorizirao.⁵ Nigdje, ni u jednom primjeru nismo zadirali u sâm sadržaj tih pisama.

Svi Bašičevićevi tekstovi, koji su pisani ekavicom, s tek ponekim primjerima ijekavice, donose se u izvornom obliku. Riječ je o hibridu između srpskoga i hrvatskog jezika i govora, što je logično s obzirom da je Bašičević rođen u Šidu, u kojem je proveo cijelu mladost, a da je od 1945. do smrti 1987. proživio i radio u Zagrebu.

Jesu li ova pisma jedini primjerci njihove korespondencije ili ih je bilo još, za sada to ne znamo. Vjerujem da će odgovor na to i takva pitanja pružiti proučavanje i analiza Rabuzinove arhive.

*

Podsjećam završno i na vrlo znakovit fragment, koji sam objavio u studiji *Naiva u Hrvatskoj pedesetih godina*, u kojem sam opisao kako je Rabuzin sredinom 1959. donio Bašičeviću na ogled i ocjenu nekoliko slika, među kojima sve, osim jedne, bijahu u znaku njegove dotadanje uglavnom deskriptivne, "realističko-impresionističke" metode, a samo je jedno platno bilo riješeno sa stiliziranim i sintetičkim formama, onim što danas podrazumijevamo pod pojmom "Rabuzinova morfologija". Bašičević je navedene slike komentirao sljedećim rije-

čima: "Sada Rabuzine, zaboravite sve što ste dosad slikali i počnite raditi na ovaj nov način".⁶ Njegova sigurnost u procjeni osmjelila je Rabuzina: put umjetnosti bio mu je time otvoren. Kada je naslikao cvijet veći od kuće, šume i brijega te za to dobio potporu i priznanje, to ga je ohrabrilo da nastavi u tom smjeru. Tada se usredotočio i na prikaze ponajprije "čistih" pejzaža – s bregovima, šumama, oranicama, livadama te s velikim nebom i oblacima. I, dakako, s brojnim manjim ili većim, često i golemim i simboličkim cvjetovima. Upravo je u tim i takvim slikama njegova snažna fantazija, sve ono neobjašnjivo što se zove talent, uspjela stvoriti i uspostaviti sustav znakova i oblika koji čine njegovu i osobnu morfologiju i stil te nadasve osebnuju poetiku, dakle, njegovu umjetnost.

Izmjene koje registriramo u Rabuzinovim djelima tijekom 1959. toliko su bitne i radikalne da je nemoguće govoriti isključivo o pravolinijskom evolutivnom slijedu. One se ne ogledaju samo u naglu i definitivnu prekidu s vlastitom tradicijom, u brzini kojom se sve to zbiva, nego, što je najvažnije, i u kvaliteti. Sve se to dogodilo, dakako, ponajprije zbog umjetnikova unutarnjeg sazrijevanja, ali je neprijeporno sve to poticao i usmjeravao Mića Bašičević.

Slika koju je Bašičević izdvojio i pohvalio, prema kazivanju samog Rabuzina, bila je izložena na umjetnikovoj izložbi u Galeriji primitivne umjetnosti 1960. pod nazivom *Moždanske šume* (1959), a koja je u zbirci Hrvatskoga muzeja naivne umjetnosti. Kako je to zgoda koju mi je sâm umjetnik ispričao i koju sam objavio još za njegova života, riječ je dakle o autentičnom svjedočanstvu.

Bilješke

¹ Vidjeti Vladimir Crnković, *Ivan Rabuzin, Crteži / Drawings*, monografija, Galerije grada Zagreba, Galerija primitivne umjetnosti, Zagreb, Društvo naivnih likovnih umjetnika Hrvatske, Zagreb, Gradski muzej, Varaždin 1986.

² Iako te skice imaju ponajprije i gotovo isključivo dokumentarnu vrijednost, o njima će trebati još dodatno raspravljati jer postoje pitanja na koja za sada ne nalazimo još precizne odgovore. Da ponovim: riječ je o osam crteža olovkom i jednom što je nacrtan smeđim tušem. Sve su te skice rađene na papirima različitih dimenzija. Svima sam podijelio nazive prema poznatim slikama s kojima se mogu povezati. Pritom sam se u najviše prigoda poslužio Rabuzinovom prvom monografijom što je objavljena u Milanu 1972. godine i gdje mi je sâm umjetnik naknadno olovkom napisao nazive brojnih djela.

1) *Crkva u Oštricama*, 130x195 mm. Na poleđini je Bašičevićevim rukopisom i olovkom napisano: *Rabuzin crtež za ulje 21. VIII. 59.* (Vidjeti monografiju iz 1972, str. 257, sl. br. 3.)

2) *Radoslavov vinograd* ili *Seketin*, 213x288 mm. Na poleđini je Bašičevićevim rukopisom i olovkom napisano: *Rabuzin 1959.* (Vidjeti monografiju, 1972, str. 257, sl. br. 9.)

3) *Dugi brijeg*, crtež tušem, 105x215 mm. U donjem je desnom uglu preklapajući monogram autora – *IR* – upisan u trokutu. S obzirom na Bašičevićevo pismo Rabuzinu od 14. siječnja 1960, taj se crtež mora datirati u sâm početak 1960. godine. (Ta je skica donekle srodna slici *Pustinja*, iz 1960, monografija, 1972, str. 259, sl. br. 22. Najsličnija je slici *Dugi brijeg*, iz 1969, iz zbirke

Puricelli, Milano, vidjeti monografiju, 1972, str. 195 i str. 300, sl. br. 388.)

4) *Presečki vapnari*, 190(307)x230 mm. Na skici je Bašičevićem rukopisom i olovkom napisano: *Rabuzin 1960. nacrt za sliku koju misli raditi*. (Vidjeti monografiju, 1972, str. 258, sl. br. 13.)

5) *Tri cvijeta u polju*, 105x150 mm. (Vidjeti istoimenu sliku iz 1960, monografija, 1972, str. 259, sl. br. 23. – Vidjeti crtež *Cvijetovi*, 1961, koji je objavljen u monografiji Josipa Depola, *Rabuzin*, Umjetnički paviljon, Zagreb 1992, str. 70.)

6) *Okruglo selo*, 210x297 mm. Na poledini je Bašičevićem rukopisom i olovkom upisano: *Rabuzin 7.II.61*. (Vidjeti monografiju, 1972, str. 261, sl. br. 41; vidjeti također sliku *Dva Sunca*, 1961, str. 261, sl. br. 38.)

7) *Cvječarica*, 296x218 mm. Na poledini je olovkom napisano: *I.R. 7.X.1961*. – Rabuzin je naslikao dvije slike s takvim likom; prva je iz 1959, druga iz 1962. godine. Takvi ili slični likovi, ženski i/ili muški sa sovom i/ili mačkom, javljaju se na njegovim slikama više puta. Na poledini je i krajnje simplificirana skica za *Kopačice* (vidjeti istoimenu sliku u monografiji, 1972, str. 261, sl. br. 40) i, vjerojatno, za *Sovu* (vidjeti istoimenu sliku u monografiji, 1972, str. 261, sl. br. 39; vidjeti također str. 262, sl. br. 49).

8) *Pejzaž s bregovima i crkvom*, 230x308 mm. Ova se skica može dovesti u direktnu vezu s Rabuzinovim antologijskim crtežom *Bregovi*, 1960, iz zbirke HMNU-a, vidjeti malu monografiju *Rabuzin*, HMNU, 2005, str. 61. Vidjeti također *Rabuzin*, *Bio-bibliografija*, 2008, str. 43.

9) *Skica*, 350x210 mm. Taj crtež nisam uspio povezati ni s jednom Rabuzinovom poznatom slikom iz ranoga razdoblja. Na nizu loptastih, polukružnih oblina, na brežuljcima, nanizani su krajnje simplificirani prikazi bezlisnih stabala.

Ako treba izdvojiti samo poneku skicu koja je tipična, a pritom i uspjeti predložak za sliku, onda je to ponajprije *Dugi brijeg* (skica br. 3), a zatim *Okruglo selo* (skica br. 6) te *Pejzaž s bregovima i crkvom* (skica br. 8).

Valja upozoriti i ponoviti kako je na pet od tih devet skica Bašičevićem rukopisom i olovkom upisano da su to prijedlozi za Rabuzinove slike, odnosno, da je na njima napisano ime autora i datum kada su pojedini radovi nastali. Međutim u tim skicama može zbnuniti i zbnjuje papir na kojem su rađene. Riječ je o papirima koje je samo Bašičević mogao imati u svojem uredu u Galeriji primitivne umjetnosti, to su odbačeni papiri s nekim podacima iz te ustanove, primjerice poziv na Rabuzinovu samostalnu izložbu iz 1960. godine, zatim iz Arhiva za likovne umjetnosti, istrgnuta stranica ili dijelovi stranica iz nekoga našeg, kao i iz nekoga francuskog časopisa. Sve to upućuje da su te skice nastale u GPU-u, u Bašičevićevu kabinetu, u kojem su se Rabuzin i njegov mentor sastajali i dogovarali što će slikar i kako slikati. Te su skice dakle zorni svjedoci njihove suradnje. Je li pritom Bašičević što savjetovao Rabuzinu, što i kako da skicira, to se dakako ne može ustanoviti.

Takvu iznimnu i vrlo plodnosnu suradnju s Bašičevićem godinama i desetljećima održavao je i Ivan Generalić, što mi je sâm umjetnik u nizu navrata posvjedočio i opisivao. Slično bijaše i sa Skurjenijem, ali kako je njegova suradnja s Bašičevićem poslije 1962. potpuno prekinuta, bila je to tabu tema u mojim razgovorima sa zaprešičkim vizionarom i sanjarom. I o svemu sam tome opširnije izvještavao i raspravljao u više prigoda.

³ Vidjeti Radoslav Putar, *Slikarstvo Ivana Rabuzina*, *Kulturni radnik*, g. 13, br. 7-8, Zagreb, srpanj/kolovoz 1960, str. 13-18. Ponovno objavljeno u: *Rabuzin / Zbornik studija, eseja, kritika, prikaza i intervjuva / Rabuzin o svojem životu i djelu*, Matica hrvatska, Zagreb 1992, str. 18-20.

⁴ Vidjeti monografiju *Rabuzin / Crteži / Drawings*, 1986, iz bilješke 1, str. 10.

⁵ Vidjeti *Rabuzin / Zbornik*, Zagreb 1992.

⁶ Studiju *Naiva u Hrvatskoj pedesetih godina / Uloga i značenje Galerije primitivne umjetnosti i njezina kustosa dr. Miće Bašičevića u traganju za novim oblicima likovnosti* napisao sam 1998. za međunarodni simpozij pod naslovom *Umjetnost i ideologija / Pedesete godine u podijeljenoj Europi*, koji su organizirali Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Društvo povjesničara umjet-

nosti Hrvatske te koji je održan od 18. do 21. veljače 1999. – Taj sam tekst proslijedio potom i na međunarodni simpozij *Naivna umetnost na kraju XX. veka*, što je održan 22. svibnja 2000. u Muzeju naivne umetnosti u Jagodini, u Srbiji. Tekst je prvi put objavljen u Zborniku, br. 3, MNU, Jagodina 2001, str. 37-49; ponovno je objavljen i u mojoj knjizi *Studije i eseji, recenzije i zapisi, interpretacije 1997–2001*, HMNU i DPUH, Zagreb 2002, str. 70-84. Citirane fragmente o Rabuzinu vidjeti na str. 81 i 82. – Ta je studija objavljena također u časopisu *Život umjetnosti*, br. 71-72, Institut za povijest umjetnosti, Zagreb 2004, str. 134-140, u kojem su tiskani svi prilozi sa spomenuta simpozija u Zagrebu 1999. godine.

KORESPONDENCIJA IVANA RABUZINA I MIĆE BAŠIČEVIĆA

Priredio: Vladimir Crnković

Zagreb 29. XII. 1959.

Pn. dr. Bašičević!

Dogodila mi se jedna vrlo neugodna stvar. Dne 23. XII. o.g. uzeo sam dvije slike u Galeriji, kako smo se [i] dogovorili. Predao sam ih "čuvaru" u garderobu na gl[avnom] kolodvoru. Uvečer sam se jako žurio na vlak i zaboravio sam podići slike iz garderobe.

Jučer, 28. XII, poslao sam jednog čovjeka iz poduzeća službeno u Zagreb i dao mu [potvrdu] da podigne slike. On kaže da mu je čuvar dao jednu sliku, a ja sam danas pitao čuvara [koji] kaže da mu je izdao dvije. Nestala je na takav način ona moja dobra slika u boji sa oblacima.

Ja Vam ne mogu iskazati moj nemir zbog toga. Bio sam danas na miliciji u Zagrebu, sutra ću konzultirati jednog advokata u Zagrebu telefonom. Vas ću nazvati sutra 30. XII. telefonom između 12 i 13 h. Molim Vas dajte mi upute što da radim [i kako] da dođem do slike. Onog čovjeka iz poduzeća poslat ću da mi donese sliku od kuda god zna. Molim Vas da mi pošaljete njezinu fotografiju da mogu raditi [po] njoj drugu [sliku]. Poduzmite nešto i Vi da se po mogućnosti slika pronađe. Meni je vrlo žao, jako [sam nesretan] zbog toga što mi se to dogodilo.

Pozdravlja Vas
Rabuzin Ivan

*

Zagreb 14. I. 60.

Dragi Rabuzin,

Vaše sam pismo primio. Nisam Vam odmah odgovorio, nadajući se da će se slika ubrzo naći. Ako se ne nađe, jedina uteha koju Vam nažalost mogu pružiti je da ćete biti u stanju načiniti još bolju sliku od izgubljene i da zato ne treba gubiti živce ni vreme misleći na gubitak.

Šaljem Vam skicu jedne takve buduće slike.⁷ Nastojte da format bude što veći, a boje što svetlije. I javite se. Pozdrav

M. Bašičević

*

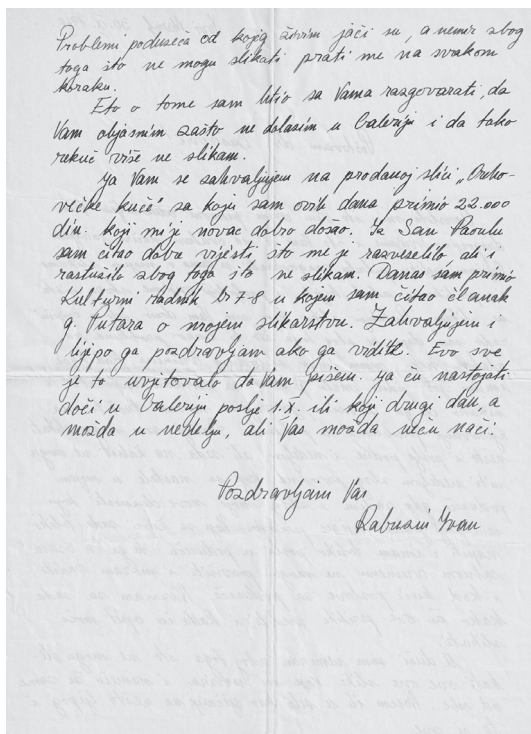
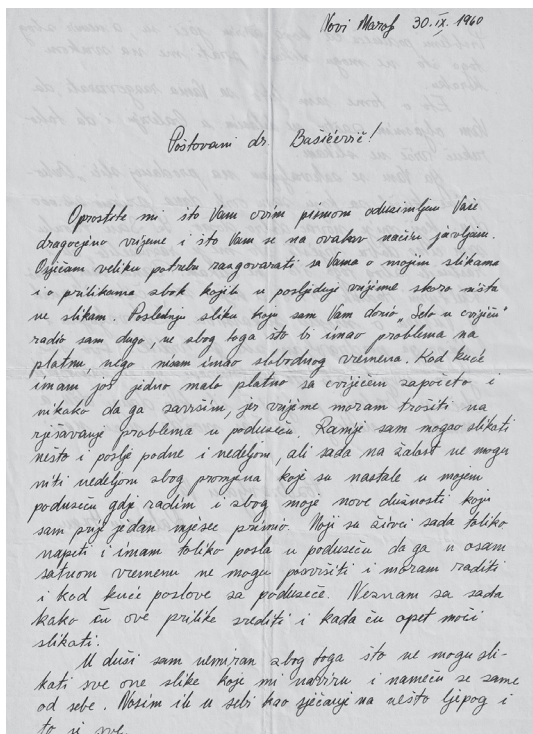
Novi Marof 30. IX. 1960.

Poštovani dr. Bašičević!

Oprostite mi što Vam ovim pismom oduzimam Vaše dragocjeno vrijeme i što Vam se na ovakav način javljam. Osjećam veliku potrebu razgovarati sa Vama o mojim slikama i o prilikama zbog kojih u posljednje vrijeme [gotovo] ništa ne slikam. Posljednju sliku koju sam Vam donio, "Selo u cvijeću", radio sam dugo, ne [zato] što bi[h] imao problema na platnu, nego nisam imao slobodnog vremena. Kod kuće imam još jedno malo platno sa cvijećem započeto i nikako da ga završim, jer [sve] vrijeme moram trošiti na rješavanje problema u poduzeću. Ranije sam mogao slikati nešto i poslije podne i nedjeljom, ali sada na žalost ne mogu ni nedjeljom zbog promjena koje su nastale u mojem poduzeću i zbog moje nove dužnosti koju sam prije mjesec [dana] primio. Moji su živci sada toliko napeti i imam toliko posla u poduzeću da ga u osam satnom vremenu ne mogu posvršiti i moram raditi i kod kuće. Ne znam za sada kako ću ove prilike srediti i kada ću opet moći slikati.

U duši sam nemiran zbog toga [jer] ne mogu slikati sve one slike koje mi naviru i nameću se same od sebe. Nosim ih u sebi kao sjećanje na nešto lijepo – i to je sve.

Problemi poduzeća od kojeg živim jači su, a nemir zbog toga što ne mogu slikati prati me na svakom koraku.

Rabuzinovo pismo M. Bašičeviću, 30.09.1960.

Eto o tome sam htio s Vama razgovarati, da Vam objasnim zašto ne dolazim u Galeriju i da tako reći više ne slikam.

Ja Vam zahvaljujem na prodanoj slici "Orehovečke kuće" za koju sam ovih dana primio 22.000 din, novac koji mi je dobro došao.⁸ Iz São Paula sam čitao dobre vijesti što me je razveselilo, ali i rastužilo zbog toga [jer] ne slikam. Danas sam primio *Kulturni radnik* br. 7-8 u kojem sam pročitao članak g. Putara o mojem slikarstvu.⁹ Zahvaljujem i lijepo ga pozdravite ako ga vidite. Eto, sve je to uvjetovalo da Vam pišem. Ja ću nastojati doći u Galeriju poslije 1. X. ili koji drugi dan, a možda [i] u nedjelju [kada] Vas neću naći.

Pozdravljam Vas.
Rabuzin Ivan

*

Zagreb 11. X. 60.

Dragi Rabuzin,

Primio sam Vaše pismo i nadam se da sam razumeo stanje u kome se nalazite s prelaskom na novu dužnost, koja Vam oduzima toliko slobodnog vremena koje ste ranije mogli posvetiti slikanju. Međutim, smatram da nikako ne treba očajavati, nego se realno snaći u datoj situaciji koja svakako nije nastala nezavisno od Vaše volje. U neku ruku ta preopterećenost poslovima u preduzeću mogla bi i pravilno usmeriti Vaše šanse s obzirom na umetnost. Naime, čini mi se da je tom novonastalom situacijom, o kojoj mi pišete, definitivno otpala mogućnost da se postepeno profesionalizirate u slikarstvu, a tu tendenciju, svesno ili nesvesno, nose u sebi svi naivci. Ona je, međutim, prilično nesrećna, jer naivni slikar, po mom mišljenju, treba da ostane neprofesional. U protivnom slučaju, mogla bi ga dočekati sudbina Franje Mraza, a ta nije zavidna.

Ako je Vaš instinkt za slikanjem neodoljiv, a ja verujem da jeste, Vi ćete i u sadašnjim uslovima naći vremena da naslikate jedno pet do deset slika godišnje. A to je sasvim dosta, pod uslovom da ne sanjate [o] slavi. Ta slava i ne dolazi, obično, tamo gde je žudno očekuju, već češće, mnogo češće tamo gde se spokojno i sa ljubavlju mrlja kičicom po platnu i ne misli na uspeh.

Dakle, ponavljam, nemojte se mnogo žalostiti radi trenutne situacije, ali nastojte pomalo slikucati kad uhvatite koji slobodan čas. Nemojte sumnjati da ih nećete imati. Jer nema tog direktora ni ministra, ni kralja ni zanimanja i položaja kojemu su slobodni časovi i dani oduzeti. Dakle glavu gore, družite direktore ili poddirektore (ne znam kako se zove to Vaše novo zvanje) i primite srdačan pozdrav od Vašeg prijatelja.

[M. Bašičević]

*

Pisanom potvrdom od 15. XII. 1960. Rabuzin potvrđuje primitak čeka na iznos od 220 dolara od Galerije primitivne umjetnosti, od dr. Bašičevića.

Novi Marof 17. I. 1961.

Poštovani dr. Bašičević!

Sjetio sam se da Vam pošaljem izrezak iz Vjesnika, članak Lutajućeg reportera.¹⁰ Ujedno Vas izvještavam da sam iz Varaždina donio kući sliku koja je vlasništvo Galerije, pa ću je s ostalim slikama donijeti ili poslati u Zagreb. Za drugu sliku, "Vapnari", ne znam još uvijek je li prodana ili nije. Još ću ovog tjedna to saznati pa [ako nije], donijet ću je opet u Galeriju.

Od novih radova naslikao sam jedno malo cvijeće i jednu veću sliku, "Žetvu", sličnu onoj iz São Paula. Ove dvije su gotove, a treća i četvrta su započete, jedna već sa uljem, a druga nacrtana. Nadao sam se imati više vremena, ali ne ide.

Ček sam predao u banku, ali novac još nisam primio. Nešto je tamo zapelo.

Zahvaljujem na Novogodišnjoj čestitki.

Početak idućeg tjedna poslat ću slike.

Srdačno Vas pozdravlja

Ivan Rabuzin

*

Novi Marof 16. III. 1961.

Pn. dr. Bašičević!

Zbog smrti mogega brata nisam dolazio, ali sam do sada spremio 3 sličice koje ću donijeti svakako najkasnije do utorka druge nedjelje.

Ujedno Vas obavještavam da će u ponedjeljak televizija u 19 sati emitirati intervju koji sam im jučer dao.

Srdačno Vas pozdravlja

Rabuzin Ivan

*

Zagreb 20. III. 61.

Dragi Rabuzin,

Primio sam Vašu kartu sa obaveštenjem o telestoriji koju sam zapravo ja Vama trebao poslati još prethodne nedjelje. Međutim sam smatrao da je važnije da Vas snime, negoli sama obavest.

Upravo sam se vratio kući sa televizije: Sve u svemu – dobro.

Ona tri mala cveća, koje ste doneli u Galeriju, također su dosta dobra. Šaljem Vam u ovom pismu razrađenu skicu koju ste mi prošli put nacrtali i po kojoj, kako sam čuo od telesnimatelja, već radite sliku. Dobro, svršite je, a zatim pređite na ovu čiju Vam razrađenu skicu šaljem. Ona ima izvesnu monumentalnost i treba je slikati na velikom formatu. Boje, ne više pastelno blede kao kod cveća, već što sočnije i intenzivnije; slično onima iz 1959. godine. Ali neka bude dosta kontrasta između svetlih i tamnih partija.

Na izložbu u Južnu Ameriku poslao sam: 1) Pejzaž sa cvetom (100 dolara), 2) Oblake (70 dolara), 3) Tučnjavu (100 dolara), 4) Dugačko selo (100 dolara), Malu rijeku (50 dolara).¹¹

Za London sam predao drugu Beku (koji je bio imenovan komesorom izložbe, ali je naknadno, radi neslaganja sa Hegedušićem, dao ostavku) sledeće radove: 1) veliku Rijeku (70.000 din), 2) Zagorku (50.000 din), 3) Zagorje (150.000 din), 4) Selo cvet (150.000 din).¹² Naknadno je Hegedušić, preko Zavoda Akademije, poslao svima, pa verovatno i Vama, novi predlog za cene. Nadam se da ste taj svoj predlog dobro [promislili] i dali cene.

Prijateljski Vas pozdravlja
[M. Bašičević]

*

Novi Marof 12. VI. 1961.

Poštovani dr. Bašičević!

Najprije Vas srdačno pozdravljam i još jednom [potvrđujem] da mi je bilo veoma drago što ste bili kod mene, samo mi je žao što sam zbog onog ugovaranja sa Vama mogao malo razgovarati. Hvala na poslanom katalogu. Katalog iz Londona sa reprodukcijom "Velikog cvijeta" [također] sam dobio.

Jučer, u nedjelju, bili su kod mene u Ključu Lutajući, Gerhard Ledić, sa glavnim urednikom "Globusa", Franom Barbierijem. Dogovorili su da bi u petak došli u Galeriju snimiti neke moje slike u boji radi objavljivanja u "Globusu" i odmah u petak isti bi taj reporter [došao] u Ključ radi još nekog snimanja. U petak zbog toga jer ću [tada] donijeti onu veliku sliku u Galeriju. Isto su rekli da bi neki reporter "Globusa" napisao reportažu. Barbieri je [govorio o] kritičaru Depolu, na koncu ne znam tko će pisati. Ja bih još najradije da Vi pišete.

Srdačno Vas pozdravljam i do viđenja u petak.
Ivan Rabuzin

*

Ključ 26. VI. 1961.

Poštovani dr. Bašičević!

Prvo Vas srdačno pozdravljam. Glede slike "Zeleno žito" o kojoj smo [dogovarali] da ću je prodati i da ću Vam javiti [svoj odgovor], odlučio sam je prodati.

Ja ću u Zagreb doći 4. VII, tj. drugi tjedan u utorak, pa ću onda navratiti u Galeriju radi tog otkupa. Ja ću i u srijedu 28. VI. biti u Zagrebu zbog nekih ženinih problema. Možda ću, ako budem mogao, i kod Vas u Galeriju navratiti, tek toliko, jer mi to čini zadovoljstvo.

Inače pomalo slikam i pomalo osjećam kako mi vrućina smeta.

Mnogo Vas pozdravlja
Ivan Rabuzin

*

Dragi Ivane Rabuzin,

Veoma mi je žao što se juče nismo sreli u Galeriji kada ste doneli akvarele. Oni su, oba, jednostavno odlični.

Međutim, ja sam u vezi sa pretstojećom izložbom¹³ već pripremio nekoliko fotografija Vaših ranijih radova, s namerom da Vam ih predam kada budete doneli te akvarele. Zato Vam ih [i] šaljem poštom, iako žalim što nisam imao prilike da Vam usmeno, to jest opširno, sugeriram neke stvari. Pokušat ću to sada pismeno i ukratko:

1. Radi se o još četiri nova akvarela, prema ranijim radovima.
2. Izmene u kompoziciji itd. nije potrebno uopšte činiti, jer su sve stvari jednostavne. Jednostavnije su mnogo od poslanih (gotovih akvarela). Jedino [u] Kopačica treba slikati samo pejzaž, bez figura.
3. Formatu sva četiri akvarela ne trebaju biti mnogo veći od samih fotografija. Jedino papir na kome slikate može biti i treba da bude veći, tako da ostane belina unaokolo. Kao paspartu. U tome će biti njihova draž. A i vremenski lakše ćete ih svladati.
4. Ako nemate više onog finog akvarel papira, slikajte na dečjoj crtanki ili bilo kakvom [takvu] papiru.

Inače, ponovno imamo neke ponude za Vašu samostalnu izložbu. Jednu u Ulmu, a drugu u Baselu. Doduše galerije nisu ni blizu tako velike i poznate kao Leinhardt (o kome smo govorili), ali nije isključeno da se jedna od tih ponuda ipak [ne] realizira.

Vašu porodicu i Vas pozdravlja srdačno
[M. Bašičević]

Zgb 15. VI. 62.

P.S.

Slobodno se upuštajte u jače kontraste među bojama razne topline (crvena i žuta kraj zelene i sl.). Elemente koje je teško tehnički izvesti, izostavljajte. Tek kasnije, kada sasvim svladate tehniku, nastojat ćete ne izostavljati ih.

*

Ključ 28. VI. 1962.

Poštovani dr. Bašičević!

Do danas sam naslikao 5 akvarela. Sutra mislim naslikati još jedan pa bi mogao poslati Vam [ih] u ponedjeljak, tj. 2. VII, ako to neće biti prekasno. Možda bi bilo dobro da [i] Vi dođete malo u Ključ pa usput uzmete akvarele.

Javljam Vam i to da od 21. VI. radim u poduzeću, tako da svako poslijepodne malo slikam. Zato i nisam do sada završio akvarele.

Prošli tjedan, 19. VI, napisao sam pismo Galeriji na Katarinskom trgu i javio [im svoj] tekući račun. No čini se da pismo ili nisu primili ili je posrijedi nešto drugo, pa Vas molim da im javite broj mojeg tekućeg računa.

Molim Vas, učinite mi to. Srdačno Vas pozdravlja

I. R.

*

Novi Marof 18. VII. 1962.

Poštovani dr. Bašičević!

Molim Vas da mi u onoj mojoj papirnatij futroli pošaljete dva akvarela, ona na cijelom papiru koje sam Vam lično donio: "Aleju" i nepotpisane "Zelene bregove". Tako smo se i dogovorili. Molim Vas to mi što prije pošaljite da [to] mogu slikati [i] na platnu.

Tražene podatke o slikama što ste poručili po mojoj supruzi pripremam i uskoro ću Vam ih poslati.

Srdačno Vas pozdravlja

Ivan Rabuzin

*

Na razglednici s poštanskim žigom od 26. XII. 1963, koja je poslana Mići Bašičeviću u Galeriju primitivne umjetnosti u Zagrebu, Rabuzin je napisao:

Srdačne čestitke za Novu 1964. g.

Rabuzin

*

Novi Marof 1. IV. 74.

Poštovani dr. Bašičević!

Budući da imam u pripremi za štampu sveobuhvatnu monografiju svega što sam nacrtao ili naslikao,¹⁴ a Vi ste [spominjali] neke moje crteže i još neke stvari koje su svojevremeno izmakle oku kamere, bilo bi dobro da omogućite pristup oku bilo čije kamere radi snimanja ili da mi pošaljete snimke sa podacima koji obično prate djela. Bilo bi šteta da ostane nešto neevidentirano, izvan tako opširno pribраних podataka.

Ujedno ponovno obećavam sliku koju dugujem za "Sovu" i za malu "Zdjelu" sa cvijećem.

Srdačne pozdrave Vašoj supruzi i Vama.

Ivan Rabuzin

*

Bilješke

⁷ Ispod ovog kratkog teksta mali je crtež olovkom vrlo simplificirana dugog brijega s brojnim stablima, a u prvom planu s linijama koje definiraju međe oranica ili polja. U zoni neba Bašičević je olovkom napisao: *Nebo bez oblaka*. Ispod toga: *Planine oble*. – Vidjeti opis skice br. 3 iz bilješke br. 2.

⁸ Slika *Orehovečke kuće*, koja je u fundusu HMNU-a i vodi se pod nazivom *Orehovečki bregi*, za Galeriju primitivne umjetnosti kupio je Republički savjet za kulturu NRH, a na prijedlog Miće Bašičevića.

⁹ Vidjeti Radoslav Putar, *Slikarstvo Ivana Rabuzina*, 1960, bilješka br. 3.

¹⁰ Riječ je o reportaži Gerharda Ledića, *Otkriće iz sela Ključ*, *Vjesnik*, Zagreb 30.10.1960, str. 7.

¹¹ U malom katalogu izložbe *Pintores populares jugoslavos* u Galeriji Sistina u São Paulu, 1960, kao izlošci su zavedene tri Rabuzinove slike: *Mala rijeka* (1959), *Okrugla šuma* (1959) i *Zagorski bre-*

gi (*Crkva u Oštricama* ili *Oštrice*, 1959). – U ovom pismu Bašičević spominje pet slika koje je poslao u Brazil: *Pejzaž sa cvetom*, *Oblaci*, *Tučnjavu*, *Dugačko selo* i *Malu rijeku*. *Oblaci* i *Tučnjava* nalaze se reproducirani u Rabuzinovoj monografiji iz 1972, str. 259, slike br. 25 i 20, i to kao djela koja su u Južnoj Americi.

¹² Za izložbu u Londonu Bašičević navodi da je prosljedio sljedeće Rabuzinove slike na odabir: veliku Rijeku (1960, GPU, danas HMNU), *Zagorku* (*Cvječaricu*, 1959), *Zagorje* (*Dvije crkve*, 1961) i *Selo zvano Veliki cvijet* (1960). Sve su četiri slike reproducirane u umjetnikovoj monografiji iz 1972, str. 258, slika br. 12; str. 260, sl. br. 29 i 31; str. 262, sl. br. 47. – U Engleskoj su bile izložene i u katalogu zavedene tri Rabuzinove slike, dakle na izložbu nije bila poslana Rijeka. – Tu je izložbu koncipirao i selekcionirao Krsto Hegedušić koji je i osobno sudjelovao u tom projektu sa tri svoje zemljaške slike na staklu.

¹³ U zagrebačkome *Večernjem listu* od 8. studenoga 1962. objavljen je kratak intervju s Mićom Bašičevićem u kojem je navedeno kako se u Galeriji primitivne umjetnosti pripremna izložba Rabuzinovih akvarela, pa iako ona tada nije bila realizirana, znakovito je da se o njoj pomišljalo jer to podrazumijeva rano prepoznavanje umjetnikovih iznimnih mogućnosti i u toj disciplini.

¹⁴ Riječ je o monografiji Vladimira Malekovića, *Rabuzin*, koju je objavilo Izdavačko-knjižarsko poduzeće Mladost, Zagreb 1976. Talijansko izdanje te knjige objavio je Istituto Geografico de Agostini, Novara 1976.